Sosiaali- ja terveysministeriö

HE eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (HE 113/2025 vp)

Outi Äyräs-Blumberg
Neuvotteleva virkamies
30.10.2025

Esityksen keskeinen sisältö

- Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sosiaalihuoltolakia, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annettua lakia (*vanhuspalvelulaki*) ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia (*asiakasmaksulaki*).
- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi teknologisten ratkaisujen käyttämisestä asiakkaan sosiaalipalveluissa, sosiaalihuollon toimintayksiköiden yhteisten tilojen teknisestä valvonnasta, velvollisuudesta arvioida voidaanko teknologista ratkaisua hyödyntää asiakkaan sosiaalipalvelussa sekä teknologian huomioimisesta henkilöstömitoituksen laskemisessa. Lisäksi tehtäisiin lähinnä tekninen muutos asiakasmaksulakiin.
- Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Teknologiset ratkaisut asiakkaan sosiaalipalvelussa

- Sosiaalihuoltolakiin lisättäisiin uusi 47 §.
- Asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa hänen toimintakykynsä, turvallisuutensa, osallisuutensa ja hyvinvointinsa tueksi käytettävien teknologisten ratkaisujen tulisi soveltua käytettäviksi hänen palvelussaan ja vastata hänen tarpeisiinsa. Soveltuvuus arvioitaisiin osana asiakasprosessia.
- Asiakkaan kodissa ja henkilökohtaisessa asuinhuoneistossa, paitsi ei saniteettitiloissa, saisi käyttää teknologista ratkaisua, joka havainnoi asiakkaan kuvaa, ääntä, liikettä tai elintoimintoja, jos se olisi välttämätöntä hänen hoitonsa ja huolenpitonsa turvaamiseksi.
- Teknologisen ratkaisun käytössä ja käyttöönotossa: tietoisuusedellytys, yksityiselämän suojaamisedellytys, inhimillisen kohtaamisen edellytys ja asiakasturvallisuusedellytys → turvataan asiakkaan oikeuksia.
- Asiakastietojen käsittelyyn sovelletaan asiakastietolakia.

Tekninen valvonta sosiaalihuollon toimintayksikön yhteisissä tiloissa

- Sosiaalihuoltolakiin lisättäisiin uusi 48 §.
- Sosiaalihuollon toimintayksikön asiakkaiden yhteisessä käytössä olevissa tiloissa teknistä valvontaa saisi toteuttaa silloin, kun se on tarpeen asiakkaiden terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tekninen valvonta tulisi rajoittaa ajallisesti ja alueellisesti välttämättömään ja sen olisi oltava oikeasuhtaista tarkoitukseensa nähden. Teknisestä valvonnasta ja sen toteuttamistavasta olisi ilmoitettava näkyvällä tavalla niissä tiloissa, joissa sitä käytetään.
- Asiakastietojen käsittelyyn sovelletaan asiakastietolakia.
- Pykälässä tarkoitettua teknistä valvontaa ei saa toteuttaa asiakkaan kodissa, henkilökohtaisessa asuinhuoneistossa tai saniteettitiloissa eikä muissa tiloissa, joiden katsotaan kuuluvan kotirauhan piiriin.

Määritelmät

- Sosiaalihuoltolain 3 §:ään lisättäisiin teknologisen ratkaisun ja teknisen valvonnan määritelmät.
- Esitys on sinänsä *teknologianeutraali,* mutta määritelmistä säätäminen kuitenkin täsmentää teknologioita ja täten täsmällisyysvaatimus täyttyy.
- Esityksessä ei asetettaisi teknologiaan kohdistuvia edellytyksiä, vaan ne määräytyisivät muun lainsäädännön kautta.

Arviointivelvollisuus

- Sosiaalihuoltolain 39 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti. Vastaava lisäys tehtäisiin vanhuspalvelulain 16 §:ään.
- Asiakassuunnitelmaa laadittaessa olisi arvioitava, voidaanko asiakkaan palvelutarpeisiin vastata teknologisilla ratkaisuilla ottaen huomioon, mitä 47 §:ssä säädetään.
- Ammattihenkilö siis arvioi, voidaanko asiakkaan palvelussa hyödyntää teknologiaa, mutta 47 §:ssä säädetyt edellytykset on huomioitava.
- Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on turvata se, että teknologiaa hyödynnetään sosiaalihuollon palveluissa yhtenäisin edellytyksin.
- Arviointivelvollisuuden ei kuitenkaan tulisi johtaa siihen, että kaikissa tilanteissa aina käytetään teknologiaa, vaan arvioinnissa tulee korostua se, että asiakkaan palvelut suunnitellaan asiakkaan tarpeet ja etu huomioiden.
- Arvioinnin tulisi kattaa myös se, mikäli asiakkaan tarpeisiin vastaaminen edellyttäisi nimenomaisesti jotain muuta palvelujen muotoa kuin teknologialla toteutettavia palveluja.

Soveltamisala (47, 48, 39 ja 16 §)

- Teknologisia ratkaisuja koskevaa säännöstä sovellettaisiin kaikkiin sosiaalihuollon palveluihin.
- Teknistä valvontaa koskevaa säännöstä sovellettaisiin kaikkiin sosiaalihuollon toimintayksiköiden yhteisiin tiloihin.
- Arviointivelvollisuutta sovellettaisiin kaikkiin sosiaalihuollon palveluihin lukuun ottamatta lastensuojelua. Lastensuojelulain 30 §:ssä säädetään asiakassuunnitelmasta eikä pykälässä viitata sosiaalihuoltolain 39 §:ään. Arviointivelvollisuuden soveltumista lastensuojelulain mukaiseen asiakasprosessiin voidaan arvioida lastensuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Henkilöstömitoitus ja teknologia

- Vanhuspalvelulain 20 §:n 2 momenttia muutettaisiin.
- Henkilöstömitoitusta saataisiin pienentää enintään 0,04 työntekijällä asiakasta kohden, mikäli toimintayksikössä on käytössä teknistä valvontaa tai asiakkaiden sosiaalipalveluissa on käytössä teknologisia ratkaisuja, joilla voidaan korvata välitöntä asiakastyötä.
- Henkilöstömitoituksen on kuitenkin aina oltava vähintään 0,6.
- Esityksessä mahdollistetaan teknologian ja teknisen valvonnan huomiointi henkilöstömitoituksen laskemisessa. Kyse on palveluiden toteuttamisen tavasta ja asettamalla maksimiraja 0,04 turvataan asiakkaiden oikeuksia.
- Teknologian vaikutusta henkilöstömitoitukseen seurataan ja maksimirajaa voidaan muuttaa, mutta koska julkisen vallan tulee turvata perusoikeuksien toteutuminen, on ensin tunnettava teknologian vaikutukset paremmin.

Säästövaikutukset

- Ehdotettu muutos eli vuositasolla 50,9 miljoonan euron vähennys otetaan hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 9 §:n mukaisesti huomioon hyvinvointialueiden rahoituksessa muutoksen voimaantulosta lukien. Rahoitus vähennetään hyvinvointialueen kokonaisrahoituksesta.
- Hyvinvointialueet päättävät itsehallintonsa perusteella yleiskatteellisen rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta ja muutenkin palvelujen toteuttamisesta alueellaan.

Kiitos!

Sosiaali- ja terveysministeriö